

Blutman László

Büntető jogegységi határozat a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésről

A nemzetközi jog a büntetőeljáráásban

Hivatalos hivatkozás: a Kúria 3/2015. BJE határozata, Magyar Közlöny 2015/105. 17861–17870.

Tárgyszavak: a feltételes szabadságra bocsátás kizárása • a nemzetközi jog joghatásai • Emberi Jogok Európai Bírósága • speciális felülvizsgálati eljárás

Értelmezett jogszabályhelyek: 1998. évi XIX. törvény (Be.) 416. § (1) bekezdésének g) pontja és a 423. § (3) bekezdése; a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 32. § (1) bekezdés a) pontja

1. Az eljárás előzménye és a jogegységi indítvány
2. A döntés indokolása
3. A rendelkező rész és a *ratio decidendi*
4. Az indokolás kritikája
  - 4.1. Veszélyben volt-e az egységes ítélkezési gyakorlat?
  - 4.2. Félreértések a Magyar-ítélet körül
  - 4.3. A speciális felülvizsgálati eljárásban gyakorolható hatáskörök leszűkítése
  - 4.4. Az Egyezmény joghatásainak indokolatlan korlátozása
  - 4.5. Homályos, érthetetlen tételek az indokolásban
5. A jogegységi határozat általános értékelése, jelentősége

1. Az eljárás előzménye és a jogegységi indítvány

A jogegységi indítványra a Kúria Bfv.II.1812/2014. számú felülvizsgálati ügyben, 2015. június 11-én kihirdetett ítélete adott okot, melynek fontosabb előzményei a következők. A Debreceni Ítéletkönyv 2009. december 16-i másodfokú, jogerős ítéletében, különböző bűncselekmények elkövetésében bűnösnek találta Magyar L. III. rendű terheltet, akit többszörös visszaesőként halmazati büntetésül – többek között – életfogytig tartó fegyházbüntetésre ítelt, a feltételes szabadságra bocsátás kizárásával. A terhelt 2010-ben keresettel fordult az Emberi Jogok Európai Bíróságához a kiszabott büntetés miatt. A Bíróság a 2014. május 20-i, utóbb véglegessé váló ítéletében megállapította – a feltételes szabadságra bocsátás kizárása miatt – az Egyezmény 3. cikkének megsértését.¹

A strasbourgi ítélet miatt a Legfőbb Ügyészség a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontja alapján kötelező felülvizsgálati indítványt nyújtott be a terhelt javára (speciális felülvizsgálat), melyben kérte a feltételes szabadságra bocsátás kizárásának mellőzését. A terhelt védője a strasbourgi gyakorlatra hivatkozva indítványozta, hogy a Kúria a feltételes szabadságra bocsátás idejét nem több, mint huszonöt évben határozza meg.

A Magyar-ítélet a jogalkotót is lépésre ösztönözte. 2015. január 1-jei hatállyal módosította a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési eljárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvényt (a továbbiakban: Bvtv.). Az

életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén fenntartotta ugyan a lehetőséget, hogy a bíróságok kizárják a feltételes szabadságra bocsátást, de az így elítéltek számára kötelező kegyelmi eljárást írt elő negyven év elteltével. A módosítás hatálya kiterjedt azon elítéltekre is, akik már a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésüket töltötték.

A Kúria felülvizsgálatot végző tanácsa a következő dilemmával találta magát szembe. A terhelt ügyében hozott strasbourgi döntés nyomán elfogadott törvénymódosítást automatikusan kell-e alkalmaznia (és a kiszabott büntetést változtatlanul – a feltételes szabadságra bocsátás kizárásával együtt – fenntartania), vagy vizsgálhatja-e a törvénymódosítás és az Egyezmény 3. cikkének összeegyeztethetőségét, a Magyar-ítéletben tükröződő strasbourgi joggyakorlatot követve.² A Kúria az utóbbi utat választotta. Megállapította, hogy az ügyben a belső jog olyan mértékben alkalmazható, amilyen mértékben összeegyeztethető a felülvizsgálatra okot adó strasbourgi ítélettel. Álláspontja szerint a kötelező kegyelmi eljárás nem elégitette ki a strasbourgi joggyakorlat által megkövetelt garanciákat. Így a terheltre nézve a másodfokú ítéletet megváltoztatta annyiban, hogy a feltételes szabadságra bocsátást kizáró rendelkezést mellőzte. Egyben kimondta, hogy a terhelt legkorábban negyven év elteltével bocsátható feltételes szabadságra.³

A felülvizsgálati határozat két irányban is gyors reakciót váltott ki. Egyrészt a Kormány a határozatban alkotmányjogi problémát látott és gyorsan lépett. Az igazságügyi miniszter egy hónapon belül, 2015. július 7-én benyújtott egy indítványt az Alkotmánybírósághoz az Alaptörvény értelmezése iránt. Az indítvány tulajdonképpen arra keresett választ, hogy amennyiben egy bíró észleli az előtte fekvő ügyben alkalmazandó magyar jogszabálynak valamely

² Weller kimutatta, hogy a Magyar-ítélet illeszkedik a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kérdésében kialakult strasbourgi ítélkezési gyakorlatba, Weller Mónika: „Az Emberi Jogok Európai Bírósága tényleges életfogytiglani szabadságvesztéssel kapcsolatos joggyakorlatának fejlődése” *Fontes Iuris* 2015/1. 56–61.

³ Az ítéletről csak egy összefoglaló érhető el a Kúria honlapján; www.lb.hu/hu/sajto/osszefoglalo-tenyleges-életfogytig-tartó-szabadságvesztésre-ítelt-magyar-laszlo.

¹ *Magyar v Hungary* (app. 73593/10) judgment of 20 May 2014 (végleges).

nemzetközi jogi normával való ellentétét, eltekinthet-e az előbbi alkalmazásától. (Azaz, a *Magyar*-ügyben az Egyezmény 3. cikke kizárhatja-e a felülvizsgálati eljárásban azon büntetőjogi rendelkezések alkalmazását, melyek életfogytig tartó szabadságvesztés esetén lehetővé teszik a feltételes szabadságra bocsátás kizárását).

Másrészt a Kúrián, a Büntető Kollégium vezetője a felülvizsgálati határozatra válaszul jogegységi indítvánnyal élt. Ez a reakció is gyors volt. Nem tudom, hogy egy probléma felbukkanásától számítva, született-e valaha Magyarországon ilyen gyorsan jogegységi indítvány, mint ebben az esetben. A Bfv. II.1812/2014. sz. ügyben a Kúria a felülvizsgálati határozatát 2015. június 11-én hirdette ki, és az erre reagáló jogegységi indítvány keltezése 2015. június 17. Pedig aligha állt a küszöbön olyan eljárás, mely a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontja alapján, az adott ügyben hozott strasbourgi ítéletet követően, ismét felülvizsgál egy korábbi, tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést kiszabó ítéletet.⁴

Az indítványozó aggodalma nyilvánvalóan az lehetett, hogy a bírói gyakorlat fordulatot vesz, és az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikke, valamint az erre épülő strasbourgi gyakorlat és a *Magyar*-ítélet alapján – a hatályos magyar jogszabályokkal szemben – mellőzni kezdi az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásánál a feltételes szabadságra bocsátás kizárását. A Bfv. II.1812/2014. sz. ügyben a felülvizsgálati határozatot láthatóan úgy tekintette, hogy megalapozhat egy ilyen változást a bírói gyakorlatban.

Ezért a jogegységi indítvány – a jogegységi határozatból kivételként – közvetlenül támadta a felülvizsgálati határozatot, mint amely megbontja a feltételes szabadságra bocsátást kizáró ítélet egységét. Mivel a jogalkotó a terhelt ügyében hozott strasbourgi ítélet után, a terheltre is kiterjedő hatállyal módosította az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtásának szabályait (a kötelező kegyelmi eljárás bevezetésével), a Kúria felülvizsgálati tanácsa nem tekinthetett volna el az új szabályozás figyelembevételétől, melyet a strasbourgi bíróság (ekkor még) nem értékelt. A strasbourgi *Magyar*-ítéletnek háttérként szolgáló magyar szabályozás megváltozott, amit alkalmazni kell. Ez azzal jár, hogy a feltételes szabadságra bocsátás kizárását lehetővé tevő szabályok az életfogytig tartó szabadságvesztés esetén is érvényesülnek, ahogy az addig is történt.

Az indítvány alapján a Kúria öttagú jogegységi tanácsa 2015. július 1-jén hozta meg határozatát. A tanács elnöke Kónya István, az előadó bíró Márki Zoltán, míg a tanács többi tagja Akác József, Varga Zoltán és Vaskuti András kúriai bírák voltak.

2. A döntés indokolása

A döntés indokolása öt részre tagolódik. A rendelkező részt alátámasztani kívánó érvek döntően a IV. részben lelhetők fel.⁵ Számot kell azzal vetni, hogy a jogegységi határozat indokolása helyenként nehezen követhető, sőt nehezen érthető, ezért bizonyos mértékben értelmezésre szorul. Ezzel a fenntartással úgy tűnik, hogy a fenti, általános következtetés az indokolás következő lényegesebb megállapításaira alapozható.

(I) Az Emberi Jogok Európai Bírósága nem is vizsgálta azt a magyar jogi rendelkezést (régi Btk. 47/A. §), mely alapján a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést az eljárásban korábban kiszabták. A büntetés kiszabása tehát nem egyezményesértő, így a büntetés kiszabás megváltoztatása nem is tárgya a felülvizsgálatnak. Mindössze a büntetés végrehajtásának szabályai álltak szemben az Egyezményrel (IV/7. pont). A magyar bíróság a Btk. e rendelkezését (a strasbourgi bíróság által nem értékelt jogszabályt) nem mellőzheti (IV/4. pont).

(II) Mivel a strasbourgi döntés az egyezményesértést jogalkotási hiányosságok miatt állapította meg, és ennek csak az elmarasztalt állam *jogalkotása* tehet eleget, így a Kúria előtt „felülvizsgálati ok nem valósul meg” (IV/9. pont). A Kúriának nem is volt érdemben hatásköre a felülvizsgálatot elvégezni, mert eljárásában a hiányzó szabályt nem alkothatja meg. A magyar jogalkotó a kötelező kegyelmi eljárás bevezetésével a *Magyar*-ítéletben megállapított jogalkotási hiányosságot megszüntette, az egyezményesértés is megszűnt. A felülvizsgálati eljárásban a magyar bíróságnak ilyen helyzetben nincs tennivalója.

(III) Az Egyezmény ugyan a magyar jog részévé vált, azonban nem „közvetlen jogalap”, hanem az alapjogok értelmezési segítsége. Így nem képezi például a büntetőjogi felelősségre vonás valamely anyagi jogi akadályát (IV/8. pont).⁶

(IV) Magyar jogszabálynak az egyezménybe ütközését a magyar bíróságok nem vizsgálhatják, és nem állapíthatják meg. Ez a strasbourgi bíróság hatáskörébe tartozik. Magyar bíróság a Bvtv. módosítását sem értékelheti az Egyezmény szempontjából (IV/9. pont).

(V) A felülvizsgálat során nem szabad figyelmen kívül hagyni (hanem alkalmazni kell) azt a módosított jogszabályt, melyet a jogalkotó azon strasbourgi ítéletre válaszul módosított, amely a felülvizsgálatra okot adott (IV/7. pont). A *Magyar*-ítéletben az emberi jogi bíróság még nem értékelte azt a helyzetet, mely az utóbb elfogadott törvénymódosítás nyomán létrejött, így a Kúria felülvizsgálati tanácsa nem tekinthetett volna el az új jogi helyzettől (IV/10. pont).

3. A rendelkező rész és a *ratio decidendi*

A jogegységi tanács a lényegét tekintve osztotta a jogegységi indítvány tételeit. A rendelkező részben kifejtette, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásánál a feltételes szabadságra bocsátás kizárásának lehetősége az alkotmányos jogrend része, ezt nemzetközi szerződés sem tiltja, és az e tekintetben kialakult ítélkezési gyakorlattól való eltérést semmi nem indokolja, a Kúria

⁴ A gyorsaság hátterére ld. Uitz Renáta: „Nemzetközi emberi jogok és a magyar jogrend” in JAKAB András–GAJDUSCHEK György (szerk.): *A magyar jogrendszer állapota* (Budapest: 2016) 195–197.; NAGY Ferenc: „Megjegyzések a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésről” in FEJES Zsuzsanna–TÖRÖK Bernát (szerk.): *Suum cuique. Ünnepi tanulmányok Paczoly Péter 60. születésnapja tiszteletére* (Szeged: Szegedi Tudományegyetem 2016) 388.; LÉVAY Miklós: „A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésről, különös tekintettel az emberi jogi szempontokra” in uo. 600. A jogegységi tanács elnöke, Kónya István utóbb írt cikkében annyit írt, hogy a jogegységi eljárás „nem türt halasztást”; KÓNYA István: „Érzelmek és indulatok az életfogytig körül” *Magyar Jog* 2017/3. 132.

⁵ Mivel a határozat bekezdéseit nem számozták, így az utalás a határozat egyes részeire helyenként nehézkes.

⁶ Hasonlóan másfél hónappal előbb, Kúria Bfv. III.1.612/2014/8.

felülvizsgálati határozata sem (rendekező rész 1. pont). Továbbá azt az álláspontot foglalta el, hogy az egyezményesítés kiküszöbölése a speciális felülvizsgálati eljárásban nem az Emberi Jogok Európai Egyezményének közvetlen alkalmazásával, hanem a strasbourgi bíróság – a felülvizgálatra okot adó – döntésének alapulvételével és annak a magyar jogrendszerbe való beillesztésével történhet (rendekező rész 2. pont).

A jogegységi határozat rendekező részéből – közvetetten – egy alapvető következtetés vonható le. A Bfv.II.1812/2014/7. számú felülvizsgálati határozatban a Kúria tanácsának az ugyanazon ügyben hozott strasbourgi döntés nyomán elfogadott törvénymódosítást automatikusan kellett volna alkalmaznia (figyelembe vennie). A törvénymódosítás megszüntette az okot a feltételes szabadságra bocsátás kizárásának mellőzésére, mert így már nem állítható, hogy a (strasbourgi bíróság által nem vizsgált) módosított magyar szabályozás nem összeegyeztethető az Egyezmény 3. cikkével. A bíróságok tehát a továbbiakban is kizabhatnak tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést a feltételes szabadságra bocsátás kizárásával.

4. Az indokolás kritikája

A jogegységi határozat következtetéseivel és indokolásával szemben több kifogás tehető. E lehetséges kifogások a következőképpen összegezhetők.

4.1. Veszélyben volt-e az egységes ítélkezési gyakorlat?

Nyilvánvaló problémák merülnek fel a jogegységi határozat azon alapjával, hogy ti. az *egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében* hozták. A jogegységi tanács látható erőfeszítéseket tett annak magyarázatára, hogy miben áll az ellentétes gyakorlat, amelynek a kialakulását a jogegységi határozattal meg kell akadályozni. Kicsit leegyszerűsítve, a lényegre tekintve, abban látta az ellentétes gyakorlat kialakulásának veszélyét, hogy a Kúria felülvizsgálati határozata a vonatkozó strasbourgi joggyakorlatra hivatkozva nem alkalmazta a hatályos magyar jogot (mely továbbra is megengedte a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását), míg a megelőző magyar gyakorlat alkalmazta (különösen IV/4. pont).

A jogegységi tanács optikájában tehát a Kúria felülvizsgálati határozata állt szemben a kérdésben kialakult teljes, megelőző ítélkezési gyakorlattal. A felülvizsgálati határozattal „a kiforrott gyakorlatot olyan közrehatás érte”, mely azt megváltoztatná, de ennek a változtatásnak nincs indoka (IV/3.). Ezzel a jogegységi tanács egyetlen ítéletnek (határozatnak) olyan súlyt tulajdonított, mellyel az képes a gyakorlat megváltoztatására.

A jogegységi eljárásban a hatáskör megállapítása e tekintetben tehát három premisszán nyugodott: (a) a Kúria felülvizsgálati határozata ellentétes az egész megelőző ítélkezési gyakorlattal; (b) a Kúria határozata képes az egységes, megelőző gyakorlatot megváltoztatni, megbontani; (c) ilyen változtatásnak nincs indoka, a megelőző gyakorlatnak kell továbbra is érvé-

nyesülnie – azaz a Kúria felülvizsgálati határozata helytelen, sőt jogellenes.⁷ E premisszák megkérdőjelezhetők.

Először is, korántsem egyértelmű, hogy a Kúria felülvizsgálati határozata ellentétes lenne a korábbi gyakorlattal. A Kúria a felülvizsgálati eljárás során egészen eltérő eljárásjogi helyzetben van, mint azok a bíróságok, amelyek első- vagy másodfokon szabnak ki tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést. A Kúria felülvizgálatot végző tanácsa egy olyan ügyben járt el, ahol született egy, Magyarországra nézve a nemzetközi jog alapján kötelező strasbourgi ítélet, és az eljárás fő feladata ennek végrehajtása volt (az egyezményesítés kiküszöbölése). Ez speciális felülvizsgálati eljárás, melyben a Be. 423. § (3) bekezdése kifejezetten hatáskört biztosított a magyar jogszabály alkalmazásának mellőzésére. Ez az eljárási helyzet nem hasonlítható ahhoz, amikor egy bíróság első- vagy másodfokon eljár egy ügyben és tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést szab ki valamely vádlottal szemben. Az utóbbi esetben nincs ugyanis olyan, az ügyben hozott strasbourgi ítélet, melynek nyomán ki kellene küszöbölni valamilyen egyezményesítést, és természetesen nem alkalmazható a Be. 423. § (3) bekezdése sem.

Másként fogalmazva, az Emberi Jogok Európai Egyezményének és a ráépülő strasbourgi joggyakorlatnak nem ugyanolyan a joghatása a bíróságra, ha a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontja alapján gyakorol speciális felülvizsgálati hatáskört, és akkor, ha első- vagy másodfokon jár el. Az utóbbi esetben a joghatás mibenléte vitatott, és általános alkotmányjogi kérdéseket vet fel. A speciális felülvizgálatban a strasbourgi joghatásokat maga a Be. alapozza meg. A Kúria felülvizsgálati határozata így aligha vethető össze érdemlegesen a jogegységi tanács által (általában) hivatkozott korábbi gyakorlattal. Mindebből az következik, hogy a Kúria felülvizsgálati határozata és a megelőző ítélkezési gyakorlat közötti ellentét legalábbis kérdéses.

Annak megválaszolása, hogy a Kúria egyetlen felülvizsgálati határozata képes-e az egységes, megelőző ítélkezési gyakorlatot megváltoztatni, jó adag szubjektivitással terhelt. Ilyen lehetőséget gyakorlatilag nem lehet kizárni. Elvileg azonban éppen azért nem érinti a fennálló gyakorlatot, mert eltérő eljárási helyzetben született. A Kúria felülvizsgálati határozatából nem következik az, hogy ezután – a strasbourgi joggyakorlat alakulása miatt – Magyarországon nem szabad tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést kiszabni. Mindössze az következik, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága által hozott *Magyar-ítéletben* megmutatókozó egyezményesítést úgy lehet kiküszöbölni, hogy a konkrét ügyben mellőzni kell a feltételes szabadságra bocsátás kizárását a Be. 423. § (3) bekezdésében adott felhatalmazás alapján. Az más kérdés, hogy általában milyen joghatása van az Egyezménynek a büntetőbíráskodásban a speciális felülvizgálat keretein kívül.

A fentiekből következően a harmadik premissza csak akkor tartható, ha feltételezzük, hogy az alsóbb bíróságok majd félreértelmezik a Kúria felülvizsgálati határozatát, és eltérő eljárási helyzetben az Egyezményre támaszkodva maguk is mellőzni

⁷ Természetesen ez azt is jelenti, hogy a jogegységi eljárásban a hatáskör eldöntése érdemben is eldöntötte a felvetődő kérdés megválaszolásának mikéntjét.

kezdik az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásánál a feltételes szabadságra bocsátást kizáró rendelkezést. A jogegységi határozat azonban nem ilyen félreértést, vagy félreértelmezést akart megelőzni, hanem érdemben is a felülvizsgálati határozat helytelensége (jogellenessége) mellett érvelt. Ezek – az immár érdemi – érvek azonban többszörösen problematikusak.

4.2. Félreértések a Magyar-ítélet körül

A jogegységi tanács döntőnek szánt érve kettős. Egyrészt azon alapult, hogy a strasbourgi bíróság a *Magyar-ítéletben* csak a kiszabott büntetés *végrehajtásának* szabályait kifogásolta (a szabadulás lehetőségének teljes kizárása), nem a büntetés-kiszabást. Az ennek alapjául szolgáló Btk. 47/A. §-át nem is vizsgálta, és nem állapította meg róla, hogy egyezményesértő lenne. Márpedig a Be. 423. § (3) bekezdés szerint a felülvizsgálat során csak az *egyezménysértő* belső jogszabályt szabad figyelmen kívül hagyni.⁸ A régi Btk. 47/A. §-át így nem lehet egyezményesértőnek tekinteni, nem lehetett volna figyelmen kívül hagyni, és az ezen alapuló büntetés-kiszabást sem megváltoztatni a feltételes szabadságra bocsátás kizárásának mellőzésével. Másrészt, az emberi jogi bíróság *szabályozásbeli hiányosságot* talált jogsértőnek (a szabadulás elvi lehetőségének bizonyos garanciáit), nem pedig egy konkrét jogi rendelkezést. Szabályozásbeli hiányosságot csak a jogalkotó szüntethet meg, erre nincs lehetősége a felülvizsgálati tanácsnak.

Ez a kettős érv azonban a *Magyar-ítélet* félreértését tükrözi. Először is, az Emberi Jogok Európai Bírósága közvetlenül és elsődlegesen sosem vizsgál felül önmagában egy állami jogszabályt. Mindig azt vizsgálja, hogy az alperes állam konkrétan megsértette-e a felperes Egyezményben biztosított jogait. (Az egyezményesértés természetesen közvetetten fakadhat a jogi szabályozás sajátosságaiból). A *Magyar-ítélet* kimondta, hogy az alperes jogai sérültek, mert a feltételes szabadságra bocsátás kizárásával nem biztosították számára a valamikori szabadulás reményét. Mindegy, hogy mely magyar jogszabályból vagy jogszabályi hiányosságból vezethető le az egyezményesértés. Ez egyébként is vitatható lehet, és a strasbourgi bíróság óvakodik, hogy a belső jog ilyen kérdéseibe belebocsátkozzék. A konkrét jogsértés háttérben sokszor a *jogszabályi környezet* van (esetünkben beleértve a régi Btk. 47/A. §-át), melynek egyaránt részei lehetnek pozitív jogi rendelkezések és szabályozási hiányosságok.⁹

Másodszor, a *Magyar-ítéletben* a strasbourgi bíróság a régi Btk. 47/A. §-át felsorolja és szó szerint idézi azon jogi környezet részeként, mely háttérként szolgált az egyezményesértéshez

[ítélet (19) bekezdés.] Nem lehet arra alapozni, hogy a konkrét jogsértés megállapításakor ne vette volna figyelembe ezt a rendelkezést.

Harmadszor, teljesen relatív, hogy egy rendelkezésben vagy szabályozásban egyezményesértőnek valamely feltétel hiányát tekintjük, vagy az egész rendelkezést, szabályozást, melyből ez a feltétel hiányzik. Vonatkoztatási pont kérdése az egész, és erre aligha lehet hatásköri önkorlátozást alapítani. Az „ötágú vöröscsillag”-ügyekben irányadó *Vajnai-ítéletben* is szabályozásbeli hiányosságot hozott fel az emberi jogi bíróság, amennyiben kifogásolta, hogy a régi Btk. 269/B. §-a feltételként nem követelte meg a kapcsolatot a vörös csillag viselése és az önkényuralmi propaganda között.¹⁰ Ez nem zavarta a Kúriát (Legfelsőbb Bíróságot), hogy a rákövetkező speciális felülvizsgálati eljárásban mellőzze a Btk. fenti rendelkezésének alkalmazását (Bfv.I.1.117/2008/6.). A jogegységi tanács logikája szerint, itt is a jogalkotóra kellett volna várni, hogy pótolja a szabályozásbeli hiányosságot.

Negyedszer, az Emberi Jogok Európai Bírósága kifejezetten soha nem fog egyezményesértőnek nyilvánítani egy állami jogszabályt. Erre nincs hatásköre. Még az ún. mintaperekben (*pilot judgment procedures*) is óvakodik a bíróság, hogy egy-egy állami jogszabályt egyezményesértőnek nyilvánítson. Ehelyett például „állandó strukturális hiányosságot”, „strukturális problémát”, „rendszerhibát” említ, vagy arra utal, hogy a belső jogi környezet nem alkalmas valamely jog maradéktalan érvényesülését biztosítani.¹¹ Tehát a jogegységi tanács hiába várja, hogy a Bíróság kifejezetten egyezményesértőnek fog minősíteni egy magyar jogszabályt. Ilyesmire legfeljebb burkoltan vagy közvetve utalhat.

Ebből következően, mindig a felülvizsgálati tanácsnak kell kiszűrni a strasbourgi ítéletből, hogy mely magyar jogszabályokkal lehet probléma (ha a jogsértésnek jogszabályi háttere van), és miképpen lehet a konkrét ügyben az egyezményesértést megszüntetni. Pl. az *Uj v Hungary*-ügyben a strasbourgi bíróság az ítéletében a problematikus régi Btk. 180. § (1) bekezdésének *b)* pontját (becsületsértés tényállása) kifejezetten csak akkor említette, amikor meggyőződött róla, hogy a véleménynyilvánítás konkrét korlátozása jogszabályban történt.¹² A rákövetkező felülvizsgálat során, a Kúria ezt azonosította az egyezményesértéshez vezető rendelkezésként (ami persze nem volt nehéz), és mellőzte alkalmazását, majd felmentette a terheltet (Bfv.X.166/2012/5.).

A fenti okokból az Emberi Jogok Európai Bíróságát nem is érdekli, hogy milyen eszközökkel biztosítja az állam a jogsértés kiküszöbölését. Ez az állam dolga. A lényeg, hogy a jogsértés megszűnjön, tehát esetünkben a szabadulás elvi lehetősége, határozott feltételekkel fennálljon az Egyezmény 3. cikke alapján. Az állam ezt biztosíthatja úgy, hogy eltörli a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést (Btk. módosítása), de úgy is,

⁸ A következők szerint: „A 416. § (1) bekezdésének *g)* pontjában meghatározott esetben a felülvizsgálati indítványt a törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel ellentétes jogszabály figyelmen kívül hagyásával, illetve a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével kell elbírálni.”

⁹ A Be. 423. § (3) bekezdés alá eső ügyeket a Kúria láthatóan azonosan kezeli azzal a helyzettel, amikor az Alkotmánybíróság megsemmisít egy jogszabályt, és azt figyelmen kívül kell hagynia a Be. 423. § (2) bekezdést alkalmazva, pl. Kúria Bfv.III.1.286/2014/4. Pedig a helyzet más: az Alkotmánybíróság tipikusan egy jogszabályt értékel, míg a strasbourgi bíróság egy konkrét esetet, a szabályozásra legtöbbször csak általában utalva.

¹⁰ *Vajnai v Hungary* (app. 33629/06) judgment of 8 July 2008, [ítélet (56) bekezdés].

¹¹ Pl. *Broniowski v. Poland* (app. 31443/96) judgment of 22 June 2004, Reports of Judgments and Decisions 2004-V, paras. 193–194. és rendelkező rész 3. és 4. pont; *Hutten-Czapka v. Poland* (app. 35014/97), ECtHR, Judgment, Reports of Judgments and Decisions 2006-VIII, [ítélet (232)–(233) bekezdés].

¹² *Uj v Hungary* (app. 23954/10) judgment of 19 July 2011, [ítélet (16) bekezdés].

hogyan fenntartja a feltételes szabadságra bocsátás kizárásának lehetőségét, viszont más módon biztosítja a szabadulás elvi esélyét az elítélt számára (Bvtv. módosítása).

Ötödször, mivel a strasbourgi bíróság nem egy jogszabályt, hanem a felperes konkrét helyzetét ítéli meg, a büntetés kiszabása és a büntetés végrehajtása az Egyezmény szemszögéből nem választható el úgy egymástól, ahogy a jogegységi tanács teszi. Ha egy büntetés végrehajtásának jogszabályban rögzített módja minden esetben sérti az egyezményt (a jogi környezet miatt), akkor a büntetés kiszabása egyenesen vezet az egyezmény megsértéséhez. A Kúria az előtte fekvő ügyben nem tudta orvosolni a kiszabott büntetés (a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés) megfelelő végrehajtásának hiányosságát (nem tudta biztosítani a szabadulás elvi lehetőségének megkövetelt garanciáit). Ezért csak úgy tudta az egyezmény sértést megszüntetni, ha magát a kiszabott büntetést változtatta meg, és mellőzte a feltételes szabadságra bocsátás kizárását.

Ezzel valóban kizárta a régi Btk. 47/A. §-ának alkalmazását. Azonban a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontja alapján történő felülvizsgálatnak éppen az a lényege, hogy az egyezmény sértés kiküszöbölése céljából, a felülvizsgálati tanács eltekinthet egy jogszabály alkalmazásától is [I. Be. 423. § (3) bekezdés].¹³ Ezt persze akkor teheti meg, ha a jogszabály alkalmazásának kizárása szükséges az egyezmény sértés megszüntetéséhez a vádlott tekintetében. A jogegységi tanács ezt kétségbe vonta, de ennek megalapozottsága megint kétséges.

4.3. A speciális felülvizsgálati eljárásban gyakorolható hatáskörök leszűkítése

A jogegységi tanács az érvelés következő lépcsőjén azt hozta fel, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtási szabályait a Magyar-ítélet nyomán a magyar állam módosította (kötelező kegyelmi eljárás bevezetése). A szabadulás elvi lehetősége így fennáll, a büntetés végrehajtása összhangba került az egyezményvel, tehát a kiszabott büntetéshez nem szabad nyúlni a felülvizsgálat során. Ez ugyanis nem szükséges az egyezmény sértés megszüntetéséhez, hiszen az állam ezt már a Bvtv. módosításával orvosolta.¹⁴ Ezzel az érveléssel szemben kétféle kétség adódik.

Egyrészt, a jogegységi tanács figyelmen kívül hagyta azt, hogy a Magyar-ítélet értelmében a szabadulás elvi lehetőségének a büntetés kiszabásánál fenn kell állnia.¹⁵ Ezen feltétel hiá-

nya az adott ügyben a kötelező kegyelmi eljárás bevezetésével már nem volt orvosolható, még akkor sem, ha a hatálya kiterjedt a terheltekre is. Vele szemben ugyanis már kiszabták a büntetést, és a végrehajtási szabályok utólagos megváltoztatása ezen nem változtatott. Ebben a helyzetben az egyezmény sértés teljes egészében, formailag véve csak úgy szüntethető meg, ha a felülvizsgálat során megváltoztatják a kiszabott büntetést, akár úgy is, hogy mellőzik a feltételes szabadságra bocsátás kizárását.

A másik kétség abban áll, hogy a Bvtv. módosítása, és a kötelező kegyelmi eljárás bevezetése valóban összhangba hozta-e az Egyezményvel a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést. A T. P. és tsa-ügyben kiderült, hogy nem, de ezt ekkor még nem lehetett biztosan tudni. E kétséget a jogegységi tanács megint problematikus érveléssel kívánta kiküszöbölni.

A jogegységi tanács álláspontja láthatóan az volt, hogy a Bvtv. módosítása és a bevezetett kötelező kegyelmi eljárás nem értékelhető az Egyezményvel való összhang szempontjából, mert jogszabálynak az Egyezménybe ütközését a magyar bíróságok nem állapíthatják meg. Az egyezmény sértés megállapítása az Emberi Jogok Európai Bíróságának a hatáskörébe tartozik. Ha a felülvizsgálati tanács ilyen összevetést nem tehet, akkor automatikusan a jogalkotó szándékainak megfelelően úgy kell tekintenie a törvénymódosítást, mely megszünteti az egyezmény sértést az előtte fekvő ügyben is. Így a felülvizsgálati eljárásban már nincs tennivaló. E gondolatmenet aligha foglalhat helyt.

Először is, egy magyar bíróság bármikor megállapíthatja két, az előtte lévő ügy eldöntése során alkalmazást kívánó jogszabály ellentétét. Én nem ismerek olyan normát, mely ezt kizárná, és a bíróságok ténylegesen tesznek is ilyen megállapításokat. Ez alól nem kivétel egy magyar jogszabály és az Egyezmény viszonya sem. (Az Egyezmény is egy speciális magyar jogszabály – az 1993. évi XXXI. törvény – a magyar jogrendszerben.) Már láthattuk, külön alkotmánybírói eljárás van arra az esetre, ha egy bíróság észleli egy magyar jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközését.

A jogegységi határozat úgy próbálja beállítani, mintha a strasbourgi bíróság nemzetközi szerződésen alapuló hatáskörei megfosztanák a magyar bíróságokat attól, hogy megállapítsák egy magyar jogszabály Egyezménybe ütközését. Ez azonban nincs így. Egy konkrét, előtte fekvő ügyben az Egyezmény rendelkezései tekintetében valóban az Emberi Jogok Európai Bírósága a legfelső értelmező fórum, és döntése a peres felekre kötelező. Minden más esetben a részes államok bírósága értelmezheti, alkalmazhatja az egyezményt, észlelhet egyezmény sértést, és minősíthet valamely belső jogi megoldást egyezménykonformnak. Nehezen érthető, hogy a jogegységi tanács miért kérdőjelezi meg egy magyar bíróság azon, a bíráskodás feladatából fakadó természetes jogát, hogy egy magyar jogszabály és egy másik jogszabály (az Egyezményt kihirdető, módosított 1993. évi XXXI. törvény) között ellentétet észleljen, és erre nézve megállapítást tegyen.¹⁶ Az igazi kérdés inkább az, hogy egy ilyen tételezett normakonfliktusnak milyen jogkövetkezményei vannak, mit tehet ekkor a bíróság.

¹⁶ Külön alkotmánybírói eljárás létezik arra az esetre, ha a bíró egy magyar jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközését észleli [Abtv. 32. § (2) bekezdése].

¹³ E mögött az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése áll, mely Magyarország nemzetközi kötelezettségeinek jóhiszemű teljesítését kívánja biztosítani, pl. SCHIFFNER Imola – SZALAI Anikó: „A nemzetközi jog lenyomata az Alaptörvényben” in BALOGH Elemér (szerk.): Számadás az Alaptörvényről (Budapest: 2016) 328–329.

¹⁴ Később, az Emberi Jogok Európai Bíróságának 2016. október 4-i ítélete a kötelező kegyelmi eljárásra vonatkozó magyar szabályozást két okból sem látta összeegyeztethetőnek az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikkével, T. P. and A. T. v Hungary (apps. 37871/14 and 73986/14) judgment of 4 October 2016 (végleges); rövid, magyar nyelvű ismertetőre. Lásd MOHÁCSI MÁTÉ: „Alapjogi jogesetek – a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága” Acta Humana 2016/5. 158–159.

¹⁵ A Vinter and others v the United Kingdom [GC] (apps. 66069/09, 130/10 and 3896/10) judgment of 9 July 2013, para. 122. nyomán Magyar v Hungary, (53) bekezdés.

Másodszor, a felülvizsgálati tanácsnak törvényes kötelezettsége az emberi jogi bíróság által megállapított egyezményesítés megszüntetése – akár hatályos jogi rendelkezés alkalmazásának kizárásával is. E kötelezettségből az folyik, hogy a strasbourgi határozatban foglaltak alapján az ügyben újból megnyisson kérdéseket és szükség esetén (de nem feltétlenül) új döntést hozzon ezekben. Feladata a terhelt Egyezményben foglalt, megsértett jogának, jogainak biztosítása. E feladatának nem tehet eleget, ha *érdemben* nem vizsgálja azt a jogi környezetet, melyben biztosítani kell a megsértett jogot. Még akkor is, ha ez a jogi környezet változott a Bvtv. módosításával. A felülvizsgálati tanács törvényes feladatának csak úgy tud eleget tenni, ha vizsgálja azt is, hogy milyen értelemben áll fenn az egyezményesítés, és a törvénymódosításra is tekintettel, továbbra is fennáll-e az egyezményesítés a terhelt tekintetében.¹⁷

Mindezt a jogegységi tanács – némileg ellentmondásosan – közvetve el is ismeri, amikor arról szól, hogy a strasbourgi határozatot „óvatosan be kell illeszteni” a felülvizsgálat során a magyar jogrendbe (IV/9. pont). Ez feltételezi a konkrét jogi környezet és a strasbourgi határozat (közvetve pedig az Egyezmény) viszonyának érdemi értékelését. Ha a felülvizsgálati tanácsnak automatikusan el kellene fogadni, hogy az időközbeni törvénymódosítás kiküszöbölte az egyezményesítést, akkor semmit sem kellene beilleszteni a magyar jogrendbe, hiszen a jogalkotó elvégezte a feladatot, és nem lenne tennivaló a felülvizsgálati eljárásban.

Más lapra tartozik, hogy az „óvatos beillesztés” kifejezés nehezen értelmezhető. A strasbourgi határozatban foglaltaknak a terhelt tekintetében egyszerűen érvényt kell szerezni, és az egyezményesítést megszüntetni. Ezt követeli az Egyezmény 46. cikkének első bekezdése, valamint a Be. 423. § (3) bekezdése.

4.4. Az Egyezmény joghatásainak indokolatlan korlátozása

Indokolásának kiegészítéseként a jogegységi tanács külön megállapításokat tett arról, hogy az Egyezmény nem „közvetlen jogalap”, csak értelmezési segítség, mely a belső jog értelmezésére szolgálhat. Ez a tétel feltehetően arra utal, hogy az Egyezménynek nincsenek közvetlen joghatásai a magyar jogban, tehát a jogegységi határozat igen korlátozott joghatásokat tulajdonít az 1993. évi XXXI. törvénynek, azaz egy magyar jogszabálynak. Mindez rendben lenne, de ehhez nem társulnak érvek a határozatban.

Először is tudjuk, hogy a nemzetközi jog kivételesen közvetlen, részbeni jogalapját képezheti a büntetőjogi felelősségnek Magyarországon [lásd az ún. „sortűzpereket” az 53/1993. (X. 13.) AB határozat nyomán]. Bár a jelen eset nem tartozik ide, mégis indokolni kellene a nemzetközi jog közvetlen joghatásai-

it általánosan kizáró tételt. Az indokolás viszont hiányzik, amit én komoly hiányosságnak tekintek. Egy ilyen, átfogó és fontos tételnél a pusztá deklaráció aligha elegendő.

Másrészt – ha el is fogadjuk, hogy büntetőügyekben a nemzetközi jognak és az Egyezménynek jellemzően csak közvetett joghatásai lehetnek – e joghatásokat nem szabad leszűkíteni a belső jog értelmezésére. Közvetett joghatás az is, ha a nemzetközi jog kizárja valamely jogszabály alkalmazását egy konkrét ügyben (kizáró joghatás). A jogegységi tanács viszont általános tételével tagadja, hogy lenne ilyen kizáró joghatása az Egyezménynek. Jóllehet, a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontja alapján folytatandó felülvizsgálati eljárásban éppen az a lényeg, hogy az egyezményesítést ki kell küszöbölni, akár belső jogszabály alkalmazásának mellőzésével is. Kevés olyan rendelkezés van a magyar jogban, mint a Be. 423. § (3) bekezdése, mely ilyen világosan tulajdonít kizáró joghatást az Egyezménynek. Sajnálatos, hogy ennek ellenére a jogegységi tanács a nemzetközi jogot legjobb esetben is valamiféle értelmezési segédeszközzé minősíti le, legalábbis büntetőügyekben.¹⁸

4.5. Homályos, érthetetlen tételek az indokolásban

Nem segíti a tisztánlátást, hogy a jogegységi határozat indokolásában több megállapítás nehezen értelmezhető, homályos, és némileg ellentmondásos. Az előzőekben már felhoztam az „óvatos beillesztés” (a rendelkező részben csak „beillesztés”) követelményét, melynek tartalma nem világos, és következményeit tekintve ellentmondásosak a jogegységi tanács egyéb megállapításaival. Még két példa említést érdemel.

A jogegységi tanács indokolásának vörös fonala a hatályos jog alkalmazásának kötelezettsége. Ezzel próbálja ellensúlyozni azt, hogy a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontja alapján folytatandó felülvizsgálati eljárásban eshetőlegesen egy-egy hatályos jogi rendelkezés alkalmazásának mellőzése is lehetséges. De mit lehet kezdeni azzal a megállapítással, hogy az Alaptörvény R) cikkének „eleget tenni nem a hatályos jog bármilyen áron történő alkalmazásával, hanem a hatályos jog tiszteletével, és a hatályos joggal szembehelyezkedő jogalkalmazás tilalmának betartásával lehet” (IV/6. pont). A tanács egy mondaton belül deklarálja a hatályos joggal szembenálló jogalkalmazás tilalmát, és a hatályos jogtól való eltérés lehetőségét (amennyiben nem kell azt bármilyen áron alkalmazni).

Különös a jogegységi tanács felfogása arról is, hogy mikor sértheti az Emberi Jogok Európai Egyezményét egy szabály vagy eljárás. „Fogalmilag kizárt ugyanis, hogy egyezményesítő legyen az a döntés, amely a hatályos jogot, s egyben az EJEB által el nem bírált, egyezményesítőnek nem ítél, és az Alkotmánybíróság által megengedett szabályt alkalmazza (IV/10. pont).” Ezek szerint egy alkotmányos, hatályos jogszabályon alapuló döntés nem lehet egyezményesítő, ha egyébként a strasbourgi bíróság még nem állapította meg az Egyezmény sérelmét? Rá kell mutatnunk, hogy egy, az Alaptörvénnyel (alkotmánnyal) összhangban lévő jogsza-

¹⁷ A jogegységi tanács – annak alátámasztására, hogy nincs törvényi felhatalmazás egy magyar jogszabály és az Egyezmény összhangjának vizsgálatára – idéz egy másik felülvizsgálati határozatot (Kúria Bfv.I.1751/2014/7.). A hivatkozás aligha foglal helyet, hiszen ez a felülvizsgálati eljárás a Be. 416. § (1) bekezdésének e) pontjában foglalt okból indult, tehát a Be. 423. § (3) bekezdésének alkalmazása – és ez alapján egy magyar jogszabály hatályának kizárása – fel sem merülhetett, mert a rendelkezés csak az f) pont alapján indult felülvizsgálatokra alkalmazható.

¹⁸ Annak tükrében, hogy a magyar bírói kar idegenkedik a nemzetközi jogi normák alkalmazásától, az „értelmezési segítségként” való elismerés akár előrelépésnek is tűnhet, pl. SZALAI Anikó: „Az Európai Emberi Jogi Bíróság ítélkezésének megjelenése a magyar Alkotmánybíróság gyakorlatában” *KÜL-VILÁG* 2010/4. 17–18.

bályon alapuló döntés is lehet egyezményesértő.¹⁹ Másrészt, ezen furcsa felfogás alapján igen érdekes helyzet adódna: a strasbourgi bíróság nem megállapítaná a már fennálló egyezményesértést, hanem marasztaló ítéletével maga *konstituálná* azt.

Itt hely hiányában nincs lehetőség arra, hogy a jogegységi határozat indokolásának további, ilyen típusú (logikai-dogmatikai) problémáit sorra vegyük; azok már amúgy sem érintik érdeemben a jogegységi határozat következtetéseit.²⁰

5. A jogegységi határozat általános értékelése, jelentősége

Ez egy különös jogegységi határozat: érdeemben, lényegében egy kúriai felülvizsgálati határozat éles kritikájára épül. Ebből kiindulva pedig átfogó tételeket állít fel a magyar büntetőbíráskodás és az Emberi Jogok Európai Egyezménye, valamint a strasbourgi ítéletek viszonyáról. Világos törekvése, hogy a strasbourgi gyakorlat, sőt általában a nemzetközi jog lehetséges joghatásait a lehető legjobban leszűkítse a büntetőbíráskodásban („értelmezési segédeszköz” szerep), és mindent a jogalkotóra hárítson.

Természetesen nem lenne probléma ezzel az állásponttal, ha a magyar alkotmányos jogrend sajátosságainak teljes körű mérlegelésén alapuló, jó érvelés támasztaná alá. A jogegységi határozatban alkalmazott érvek azonban több szempontból aggályosak, és a jogegységi tanács alkotmányi szintű problémákkal foglalkozott úgy, hogy az alkotmányi szabályozást nem tette érvelése részévé. A nemzetközi jognak a bíráskodásra gyakorolt lehetséges joghatásait aligha lehet úgy meghatározni, hogy még csak szó sem esik az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdéséről, mely a magyar jog és a nemzetközi jog összhangját írja elő – aligha csak a jogalkotónak adván ezzel feladatot. A jogegységi határozat ezen – a kérdés szempontjából – kulcsfontosságú alkotmányi szabályt, és a ráépülő alkotmánybíráskodási gyakorlatot meg sem említette. Ez a hiányosság, a már kifejtett problémákhoz hozzáadódva, a jogegységi határozat érvelését meglehetősen erőtlenné teszi.

Azt, hogy a Kúria felülvizsgálati határozata komoly, alkotmányi szintű kérdéseket vetett fel, bizonyítja a Kormány azon alkotmánybíráskodási indítványa, melyre a jogegységi határozat előzményeinél utaltam. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontjának értelmezési igénye mögötti, konkrét

alkotmányjogi probléma az volt, hogy a Kúria felülvizsgálati tanácsa eljárásában értékelhette-e egyezményesértőnek a strasbourgi *Magyar*-ítélet nyomán hozott törvénymódosítást (a kötelező kegyelmi eljárást). Az indítvány igazi tétje annak eldöntése volt, hogy ha a magyar bíróság észleli egy magyar jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközését, akkor mit tehet: figyelmen kívül hagyhatja-e a magyar jogszabályt (kizárva annak alkalmazását), vagy kötelezően alkotmánybíráskodási eljárást kell kezdeményeznie az Abtv. 32. § (2) bekezdése alapján. Mindez hatásköri (hatalommegosztási) kérdés. Az Alkotmánybíróság vagy a rendes bíróság rendelkezik-e hatáskörrel arra, hogy egy nemzetközi jogi normának érvényesülést biztosítsa a vele szemben álló belső jogi normával szemben, elsősorban az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése alapján.

A jogegységi határozat azonban újtát állta, hogy az Alkotmánybíróság érdeemben eldöntse az értelmezési kérdést. Az igazságügyi minisztérium 2017 januárjában kelt beadványában kifejtette, hogy az értelmezésre irányuló indítvány alapját képező konkrét alkotmányjogi problémát megoldotta a Kúria 3/2015. BJE határozata. Így az Alaptörvény értelmezésére irányuló eljárás *okafogyottá vált*, mert a konkrét alkotmányjogi probléma megszűnésével az eljárás alapját veszítette. A 3030/2017. (III. 7.) AB végzésében ezzel az Alkotmánybíróság is egyetértett, és megszüntette az eljárást.²¹

E csonka alkotmánybíráskodási eljárás után is nyilvánvaló azonban, hogy a több szempontból problematikus érvelést alkalmazó 3/2015. BJE határozat nem oldotta (nem is oldhatta) meg az általános alkotmányjogi problémát. A jogegységi határozat sajátosan értelmezte az Emberi Jogok Európai Bíróságának *Magyar*-ítéletét, megengedhetetlenül szűken fogta fel a Be. 416. § (1) bekezdésének g) pontja alapján folytatandó felülvizsgálati eljárásban fennálló hatásköröket, nagyvonalúan eltekintett e speciális felülvizsgálat alapvető funkcióitól, és tévesen szűkítette az Egyezmény joghatásait. Az Alkotmánybíróság választ adhatott volna arra, hogy e felülvizsgálathoz kötelezően kapcsolható-e a nemzetközi szerződésbe ütközést vizsgáló alkotmánybíráskodási eljárás, vagy tágabban arra, hogy milyen lehetőségekkel rendelkezik egy magyar bíróság, ha egy nemzetközi szerződésbe ütköző belső jogszabállyal találkozik valamely ügy megítélése során.

Blutman László egyetemi tanár • Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar • blutman@juris.u-szeged.hu

¹⁹ Csak példaként, ez a helyzet állt be az „ötágú vöröscsillag”-ügyek közül a *Vajnai*-ügyben hozott jogerős határozat tekintetében (Fővárosi Bíróság 22.Bf.8737/2005/2. sz. végzése). Ekkor a régi Btk. 269/B. §-a alkotmányosnak minősült [14/2000. (V. 12.) AB határozat, ABH 2000, 83.], de az azon alapuló döntés mégis egyezményesértő volt, ahogy a strasbourgi bíróság utóbb megállapította a *Vajnai*-ítéletében.

²⁰ A határozat ilyen problémáira lásd még NAGY (4. Ij.) 389.

²¹ ABK 2017/5. 218.; *Pokol Béla* alkotmánybíró különvéleményében az okafogyottság ellen érvelt, és az érdemi értelmezést sürgette, [13]–[14].